

Notat
om
tilvalg af Bruxelles IIa-forordningen

1. Baggrund

Rådets forordning (EF) nr. 1347/2000 af 29. maj 2000 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager samt i sager vedrørende forældremyndighed over ægtefællernes fælles børn (herefter Bruxelles II-forordningen) indeholdt regler om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager (separation og skilsmisse mv.) samt i sager vedrørende forældreansvar over ægtefællernes fælles børn.

Danmark anmodede i 2001 om at blive tilknyttet Bruxelles II-forordningen på mellemstatsligt grundlag via en parallelaftale, men fik afslag herpå, idet Kommissionen vurderede, at EU ikke havde den fornødne interesse i en dansk tilknytning.

Bruxelles II-forordningen er efterfølgende blevet erstattet af Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (herefter Bruxelles IIa-forordningen), der blev vedtaget den 27. november 2003.

I relation til ægteskabssager (separation, skilsmisse mv.) og sager om forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, internationale børnebortførelser, anbringelse af et barn udenfor hjemmet mv.) indeholder forordningen regler om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, fri proces og administrativt samarbejde.

Nedenfor følger en gennemgang af Bruxelles IIa-forordningen, gældende dansk ret, konsekvenser for danske borgere, virksomheder og myndigheder ved et tilvalg samt økonomiske og administrative konsekvenser.

2. Bruxelles IIa-forordningen

Forordningen har til formål at forenkle og effektivisere behandlingen af grænseoverskridende tvister i sager om forældreansvar, herunder børnebortførelse, samt om separation og skilsmisse.

2.1. Anvendelsesområde

Efter forordningens artikel 1 finder den anvendelse på spørgsmål vedrørende følgende sagsområder:

- a) Skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab
- b) Tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar.

Efter artikel 1, stk. 2, omfatter forældreansvar navnlig følgende:

- a) Forældremyndighed og samvær
- b) Værgemål, samværgemål og lignende retsinstitutter
- c) Udpegelse af en person eller myndighed, der skal tage sig af barnet eller barnets formue, og som skal repræsentere eller bistå barnet, samt fastlæggelse af en sådan person eller myndigheds opgaver
- d) Anbringelse af barnet hos en plejefamilie eller på en institution
- e) Foranstaltninger til beskyttelse af barnet i tilknytning til forvaltning eller bevarelse af barnets formue eller disponering herover.

Det præciseres samtidig, at forordningen bl.a. ikke finder anvendelse på adoption, faderskab, underholdspligt samt barnets navn.

Efter artikel 2, nr. 1, forstås der ved ”ret” i forordningen alle myndigheder i medlemsstaterne med kompetence i spørgsmål, der falder ind under forordningens anvendelsesområde. Forordningen finder således også anvendelse på administrative myndigheder.

2.2. Forældreansvar

Som nævnt i pkt. 2.1. omfatter forældreansvar efter forordningen forældremyndighed og samvær, værgemål samt anbringelse af barnet hos en plejefamilie mv. eller på en institution

2.2.1. Kompetence

Artikel 8 indeholder forordningens generelle kompetenceregulering. Efter bestemmelsen ligger kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted (bopæl) på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.

”Bopæl” i forordningen fortolkes som det sted, hvor man har sit hjem, hvor ens ejendele i almindelighed befinder sig, og hvor man opholder sig, når man ikke af særlige grunde opholder sig et andet sted, f.eks. på grund af sygdom, ferie, studie- eller forretningsrejse eller fængselsophold. Det er således udgangspunktet, at man har bopæl i Danmark, hvis tilknytningen hertil er mindst ligeså stærk som til udlandet. Bopæl i Danmark kan opgives ved at tage bopæl i udlandet. En person med bopæl i Danmark opgiver således sin bopæl her i landet, når vedkommende tager bopæl i udlandet og ikke længere har en tilsvarende stærk tilknytning til Danmark. Det er dog muligt at have bopæl i mere end én stat.

Ved afgørelsen af, om et barn har bopæl i Danmark, skal der tages udgangspunkt i barnets egen situation. Børn kan således have en bopæl, der er forskellig fra deres forældres bopæl. Forældrenes bopæl kan dog have betydning ved fastlæggelsen af barnets bopæl. Et barn kan erhverve bopæl i en anden stat i det øjeblik, barnet – eventuelt sammen med sin familie – flytter fra en stat til en anden. Om der er tale om et permanent skift af bopæl, beror på en konkret vurdering. Et barn kan have bopæl i Danmark, selvom det opholder sig i et andet land.

Forordningen indeholder i artikel 9-15 En række særregler, der træder i stedet for bestemmelsen i artikel 8.

Når et barn lovligt flytter fra én medlemsstat til en anden og får nyt sædvanligt opholdssted dér, bevarer retterne i den medlemsstat, hvor barnet tidligere havde sit sædvanlige opholdssted, efter artikel 9, i et tidsrum af tre måneder efter flytningen, kompetencen til at ændre en retsafgørelse om samvær, der er truffet i den pågældende medlemsstat, inden barnet flyttede, såfremt den person, der blev tilkendt samvær ved den pågældende retsafgørelse, fortsat har sit sædvanlige opholdssted i den medlemsstat, hvor barnet tidligere havde sit sædvanlige opholdssted. Dette gælder dog ikke, hvis samværsforælderen har accepteret kompetence for retterne i den medlemsstat, hvor barnet har fået sit nye sædvanlige opholdssted, ved at give møde for disse retter uden at bestride deres kompetence.

I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn (dvs. børnebortførelse) bevarer retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, efter artikel 10 deres kompetence, indtil barnet har fået sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat. Dette forudsætter dog, enten at forældremyndighedsindehavere har affundet sig med fjernelsen eller tilbageholdelsen, eller at barnet har boet i denne anden medlemsstat i mindst ét år, efter at forældremyndighedsindehaveren har fået eller burde have fået kendskab til barnets opholdssted, og barnet er faldet til i sine nye omgivelser, og en række andre betingelser er opfyldt.

Den ret i en medlemsstat, der i medfør af artikel 3 udøver sin kompetence til at træffe afgørelse om begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab (se pkt. 2.3.1.), har efter artikel 12, stk. 1 og 2, kompetence i ethvert spørgsmål vedrørende forældreansvar, der har tilknytning til den pågældende begæring. Dette forudsætter dog bl.a., at mindst én af ægtefællerne har forældreansvar over for barnet. Kompetencen ophører, så snart der er truffet endelig afgørelse om begæringen.

Efter artikel 12, stk. 3, har retterne i en medlemsstat ligeledes kompetence i spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn i forbindelse med andre retssager end dem, der er omhandlet i stk. 1, hvis barnet har en væsentlig tilknytning til den pågældende medlemsstat, bl.a. i kraft af, at en af indehaverne af forældreansvar har sit sædvanlige opholdssted i medlemsstaten, eller at barnet er statsborger i medlemsstaten, og denne kompetence er accepteret af alle parter i sagen, og kompetencen er til barnets bedste.

Hvis et barns sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, og kompetencen ikke kan afgøres på grundlag af artikel 12, ligger kompetencen efter artikel 13 hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig. Det samme gælder flygtningebørn og børn, der er internationalt fordrevne på grund af uroligheder i deres land.

Har ingen ret i en medlemsstat kompetence i medfør af artikel 8-13, følger det af artikel 14, at spørgsmålet om kompetencen afgøres i hver enkelt medlemsstat efter medlemsstatens egen lovgivning.

Artikel 15 fastsætter de betingelser, hvorunder en ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, undtagelsesvist kan henvise sagen eller en specifik del heraf til en ret i en anden medlemsstat, som barnet har en særlig tilknytning til, og som efter den pågældende rets opfattelse er bedre egnet til at behandle sagen eller en specifik del heraf. Det er en betingelse for en sådan henvisning, at den er til barnets bedste.

2.2.2. Anerkendelse og fuldbyrdelse

Artikel 21 fastslår, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure. Endvidere skal en medlemsstats civilstandsregister i overensstemmelser hermed ajourføres uden at yderligere formaliteter kan kræves opfyldt.

Artikel 23 opregner udtømmende grundene til, at anerkendelse af retsafgørelser om forældreansvar kan nægtes. Efter bestemmelsen kan en retsafgørelse om forældreansvar ikke anerkendes, hvis en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, under hensyntagen til barnets bedste. En afgørelse kan endvidere nægtes anerkendt såfremt den, bortset fra i hastetilfælde, i modstrid med grundlæggende retsprincipper (ordre public) i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, er truffet, uden at barnet har haft mulighed for at blive hørt. Endvidere kan en afgørelse nægtes anerkendt, såfremt en person er dømt som udebleven, og det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument ikke var blevet forkyndt for den pågældende i så god tid og på en sådan måde, at denne har kunnet varetage sine interesser under sagen, medmindre det fastslås, at vedkommende utvetydigt har accepteret retsafgørelsen.

Som eksempel på dette kan nævnes følgende:

Ugifte forældre, der bor i Sverige med deres søn, ophæver samlivet. Faren får ved en svensk afgørelse tillagt forældremyndigheden alene over sønnen. Faren og sønnen flytter til Polen, og moren flytter efterfølgende også dertil. I Polen skal den svenske forældremyndighedsafgørelse anerkendes, uanset om moren efter polsk ret måtte have forældremyndigheden over sønnen alene.

Artikel 24 og 26 udelukker enhver prøvelse af kompetencen for retten i domsstaten og af afgørelsens realitet. Anerkendelse af en afgørelse kan således ikke afslås med henvisning til, at retten i domsstaten ikke havde kompetence til at træffe afgørelsen.

Efter artikel 27 kan anerkendelsesstaten udsætte sagen, såfremt den retsafgørelse, der ønskes anerkendt, er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten.

En i en medlemsstat truffet retsafgørelse om forældreansvar, som er eksigibel i den pågældende medlemsstat, og som er blevet forkyndt, kan fuldbyrdes i en anden medlemsstat, når den på anmodning af en berettiget part er blevet erklæret for eksigibel i denne medlemsstat.

Efter artikel 31 skal den ret, som behandler anmodningen, træffe sin afgørelse snarest muligt. Hverken den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, eller barnet kan på dette tidspunkt af sagens behandling fremsætte bemærkninger over for retten. Anmodningen kan kun afslås af de grunde, der er anført i artikel 23 om nægtelse af anerkendelse, og den pågældende retsafgørelse kan ikke efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Efter artikel 33 kan den afgørelse, der træffes om anmodningen om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, appelleres af begge parter. Appellen behandles i overensstemmelse med reglerne for kontradiktorisk procedure. Hvis appellen indgives af den part, der anmoder om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, skal modparten tilsiges til at give møde for den ret, der behandler appellen. Giver den pågældende part ikke møde, finder artikel 18 anvendelse.

En afgørelse om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, skal appelleres inden en måned efter, at den er blevet forkyndt. Såfremt den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, har sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat, er fristen for appel to måneder. Denne frist kan ikke forlænges under henvisning til afstanden.

En part, der ønsker eller anfægter anerkendelse af en retsafgørelse, eller som anmoder om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, skal efter artikel 37 fremlægge en genpart af retsafgørelsen og den attest, som er omhandlet i artikel 39. Er der tale om en udeblivelsesdom, skal den part, der

ønsker anerkendelse eller anmoder om, at en retsafgørelse erklæres for eksigibel, desuden fremlægge originalen eller en bekræftet genpart af det dokument, der godtgør, at det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument er blevet forkyndt for den udeblevne part, eller et dokument, der angiver, at sagsøgte utvetydigt har accepteret retsafgørelsen.

Den kompetente ret eller myndighed i domsstaten udsteder efter artikel 39 på anmodning af en berettiget part en attest om en formular, der er optaget som bilag til forordningen.

Artikel 41 indeholder en særregel om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om samvær. Efter bestemmelsen skal en eksigibel retsafgørelse om samvær, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i en anden medlemsstat, og afgørelsen er eksigibel dér, uden at der kræves en afgørelse om eksigibilitet, og uden at der kan gøres indsigelse mod anerkendelsen, hvis retsafgørelsen er blevet attesteret i domsstaten. Denne attest udstedes i udeblivelsesdomme kun, hvis det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument er blevet forkyndt for den pågældende i så god tid og på en sådan måde, at denne har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller det ikke desto mindre fastslås, at vedkommende utvetydigt har accepteret retsafgørelsen. Attesten udstedes endvidere kun, hvis alle berørte parter har haft mulighed for at blive hørt, og hvis barnet har haft mulighed for at blive hørt, medmindre høring af barnet er fundet uhensigtsmæssig under hensyntagen til barnets alder eller modenhedsgrad.

Efter artikel 48 kan retterne i fuldbyrdelsesstaten fastlægge de praktiske vilkår for udøvelsen af samvær, hvis de nødvendige vilkår ikke er fastlagt eller ikke er angivet med tilstrækkelig præcision i retsafgørelsen truffet af den ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, forudsat at de væsentlige elementer i den pågældende retsafgørelse respekteres. Disse praktiske vilkår ophører med at finde anvendelse, når den ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, træffer en senere retsafgørelse.

Efter artikel 46 skal officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en medlemsstat, samt aftaler mellem parterne, som er eksigible i den medlemsstat, hvor de er indgået, anerkendes og erklæres for eksigible på samme vilkår som retsafgørelser.

Efter artikel 47 afgøres fuldbyrdelsesproceduren efter fuldbyrdelsesstatens lovgivning. En afgørelse, der er truffet af en ret i en anden medlemsstat, og som er erklæret for eksigibel efter forordningen, fuldbyrdes i fuldbyrdelsesstaten på samme vilkår, som hvis den var truffet i denne medlemsstat.

2.2.3. Børnebortførelser

Sager om børnebortførelser mellem medlemsstaterne behandles efter Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civile retlige virkninger af internationale barnebortførelser (herefter Haagerbørnebortførelseskonventionen, jf. pkt. 3.1.5.)

Forordningen indeholder bestemmelser om børnebortførelse, der supplerer bestemmelserne i Haagerbørnebortførelseskonventionen.

Definitionen i forordningens artikel 2, nr. 11, af ”ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn” afspejler artikel 3 i Haagerkonventionen af 1980. En ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn foreligger således, når den strider mod forældremyndighed, der faktisk blev udøvet, i fællesskab eller alene, da fjernelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke fjernelsen eller tilbageholdelsen var sket. Forældremyndighed anses for at blive udøvet i fællesskab, når en af indehaverne af forældreansvar ikke kan bestemme, hvor barnet skal bo, uden samtykke fra en anden indehaver af forældreansvar.

Artikel 11, stk. 2-8, pålægger de kompetente myndigheder i en medlemsstat en række forpligtelser, når en forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed anmoder disse om at træffe afgørelse på grundlag af Haagerkonventionen af 1980 med henblik på tilbagegivelse af et ulovligt fjernet eller tilbageholdt barn.

Stk. 2 bestemmer, at barnet skal sikres mulighed for at blive hørt, når artikel 12 og 13 i Haagerbørnebortførelseskonventionen finder anvendelse, medmindre det på grund af barnets alder eller modenhedsgrad forekommer uhensigtsmæssigt. Konventionens artikel 12 og 13 er bekræftet i pkt. 3.1.5.2.

Efter stk. 3 skal den ret, der behandler en anmodning om tilbagegivelse, fremme sagen hurtigt under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning, og træffe afgørelse senest seks uger efter, at anmodningen er indgivet, medmindre særlige omstændigheder gør dette umuligt.

Stk. 4 modificerer artikel 13 i Haagerbørnebortførelseskonventionen, idet den bestemmer, at en ret ikke må afslå at tilbagegive et barn, selv om der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle, hvis det godtgøres, at der er truffet passende foranstaltninger til at sikre beskyttelsen af barnet efter dets tilbagegivelse. Efter stk. 5 kan en ret endvidere ikke afslå at tilbagegive et barn, medmindre den person, der har anmodet om tilbagegivelse af barnet, har haft mulighed for at blive hørt.

Efter stk. 6 påhviler det den ret, der efter artikel 13 i konventionen har bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, straks at orientere den kompetente ret eller centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, om afgørelsen. En genpart af retsafgørelsen samt relevante dokumenter, herunder navnlig en udskrift af retsbogen, skal være retten i hænde inden en måned efter, at afgørelsen om ikke at tilbagegive barnet er truffet.

Efter stk. 7 skal retten eller centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, underrette parterne om afgørelsen om, at barnet ikke skal tilbagegives, og opfordre dem til at indgive indlæg til retten inden tre måneder regnet fra datoen for underretningen med henblik på rettens stillingtagen til spørgsmålet om forældremyndighed. Det gælder dog ikke, hvis en af parterne allerede har anlagt sag. Overholdes 3-måneders-fristen ikke, afslutter retten sagen.

Stk. 8 fastslår, at selv om retten i den medlemsstat, som barnet ulovligt er fjernet til, efter konventionens artikel 13 træffer afgørelse om at barnet ikke skal tilbagegives, er en senere retsafgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, og som truffet af en ret, der har kompetence i medfør af forordningen, eksigibel efter artikel 42 for at sikre tilbagegivelse af barnet. Bestemmelsen indebærer en dobbelt prøvelse af spørgsmålet om barnets tilbagegivelse, og tilsigter at bevare

kompetencen hos retten i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse.

Efter artikel 42, stk. 1, skal en afgørelse om tilbagegivelse efter artikel 11, stk. 8, som er truffet i en medlemsstat anerkendes i en anden medlemsstat, uden at der kræves en afgørelse om eksigibilitet, og uden at der kan gøres indsigelse mod anerkendelsen. Det er dog en forudsætning, at afgørelsen attesteres i domsstaten. Denne attest udstedes kun, hvis barnet har haft mulighed for at blive hørt, medmindre høring af barnet er fundet uhensigtsmæssig under hensyntagen til barnets alder eller modenhedsgrad, og hvis parterne har haft mulighed for at blive hørt. Det er endvidere en betingelse for at udstede attesten, at retten i sin afgørelse har taget hensyn til de grunde og det bevismateriale, som dannede grundlag for den retsafgørelse om afslag på tilbagegivelse af barnet, der blev truffet i medfør af artikel 13 i Haagerbørnebortførelseskonventionen.

Træffer retten eller en anden myndighed foranstaltninger til at sikre beskyttelsen af barnet efter dets tilbagevenden til den medlemsstat, hvor det har sit sædvanlige opholdssted, skal attesten indeholde nærmere oplysninger om sådanne foranstaltninger.

2.2.4. Fri proces

Har den, som fremsætter en anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse, i domsstaten helt eller delvis haft fri proces eller været fritaget for gebyrer og sagsomkostninger, skal den pågældende under de i artikel 21, 28, 41, 42 og 48 fastlagte procedurer efter artikel 50 meddeles fri proces eller fritages for gebyrer og sagsomkostninger i videst muligt omfang efter lovgivningen i fuldbyrdelsesstaten.

2.2.5. Anbringelse af børn uden for hjemmet i en anden medlemsstat

Når den ret, der er kompetent i medfør af artikel 8-15, påtænker at anbringe et barn på en institution eller hos en plejefamilie, og denne anbringelse skal foregå i en anden medlemsstat, hører den på forhånd centralmyndigheden eller en anden kompetent myndighed i den pågældende medlemsstat, såfremt interne anbringelsessager i denne medlemsstat forudsætter en offentlig myndigheds mellemkomst.

Der kan i den anmodende medlemsstat kun træffes afgørelse om anbringelse af barnet i en anden medlemsstat, hvis den kompetente myndighed i den anmodede medlemsstat har godkendt anbringelsen. De nærmere vilkår for denne høring og godkendelse fastsættes efter lovgivningen i den anmodede medlemsstat.

Når den ret, der er kompetent i medfør af artikel 8-15, beslutter at anbringe barnet hos en plejefamilie i en anden medlemsstat, hvor interne anbringelsessager ikke forudsætter en offentlig myndigheds mellemkomst, underretter den centralmyndigheden eller en anden kompetent myndighed i den pågældende medlemsstat herom.

2.2.6. Samarbejde mellem centralmyndigheder om forældreansvar

Efter artikel 53 og 54 skal hver medlemsstat udpege en centralmyndighed, som skal bistå ved anvendelsen af forordningen. Centralmyndighederne fremsender oplysninger om de nationale love og procedurer og træffer generelle foranstaltninger til at lette anvendelsen af forordningen og styrke deres indbyrdes samarbejde.

På anmodning af en centralmyndighed i en anden medlemsstat eller en indehaver af forældreansvar samarbejder centralmyndighederne efter artikel 55 om specifikke sager med henblik på at opfylde formålet med denne forordning. I den forbindelse træffer de direkte eller gennem offentlige myndigheder eller andre organer i overensstemmelse med deres lovgivning om beskyttelse af personoplysninger alle fornødne foranstaltninger med henblik på at indsamle og udveksle oplysninger om barnets situation, om igangværende procedurer og om retsafgørelser, der er truffet vedrørende barnet.

Centralmyndighederne samarbejder endvidere om at give oplysninger og yde bistand til indehavere af forældreansvar, som ønsker at få retsafgørelser om forældreansvar anerkendt og fuldbyrdet. Endelig samarbejder centralmyndighederne om at fremme aftaler mellem indehavere af forældreansvar gennem mægling eller andre midler og lette samarbejdet på tværs af grænserne med dette mål for øje.

Efter artikel 57 må der ikke kræves vederlag for den bistand, centralmyndighederne yder i henhold til artikel 55. Hver centralmyndighed afholder således sine egne omkostninger.

Forordningen indeholder ikke regler om administrativt samarbejde om separation og skilsmisse.

2.3. Skilsmisse, separation mv.

2.3.1. Kompetence

Efter artikel 3, stk. 1, litra a, ligger kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab i den medlemsstat, på hvis område

- ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted, eller
- ægtefællerne havde deres sidste sædvanlige opholdssted, for så vidt en af dem stadig opholder sig dér, eller
- sagsøgte har sit sædvanlige opholdssted, eller
- en af ægtefællerne, i tilfælde af fælles begæring, har sit sædvanlige opholdssted, eller
- sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst et år umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen, eller
- sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen og er statsborger i den pågældende medlemsstat.

Efter bestemmelsens litra b ligger kompetencen også i den medlemsstat, hvis nationalitet begge ægtefæller har.

Den ret, ved hvilken en sag verserer i medfør af artikel 3, er efter artikel 4 også kompetent til at behandle et modkrav, der falder ind under forordningens anvendelsesområde.

Den ret i en medlemsstat, der har truffet afgørelse om separation, er efter artikel 5 også kompetent til at ændre en sådan separation til skilsmisse, såfremt lovgivningen i den pågældende medlemsstat giver hjemmel hertil.

En ægtefælle, som har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område, eller som er statsborger i en medlemsstat, kan efter artikel 6 kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af artikel 3-5.

Hvis ingen ret i en medlemsstat er kompetent i medfør af artikel 3-5, afgøres spørgsmålet om kompetencen efter artikel 7 i hver enkelt medlemsstat efter medlemsstatens egen lovgivning.

2.3.2. Anerkendelse og fuldbyrdelse

Forordningen indeholder bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om skilsmisse og separation, der svarer til bestemmelserne om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældreansvar.

2.4. Fælles procedurebestemmelser

Forordningen indeholder i artikel 16-19 regler, der er fælles for sager om forældreansvar og om separation og skilsmisse.

Anlægges der ved en ret i en medlemsstat en sag, som den pågældende ret ikke har kompetence til at påkende, og som en ret i en anden medlemsstat har kompetence til at påkende, erklærer retten sig efter artikel 17 inkompetent.

Herudover indeholder disse artikler bestemmelser om, hvornår en sag anses for anlagt (artikel 16), behandling af sager, hvor sagsøgte ikke giver møde (artikel 18) samt litispendens og indbyrdes sammenhængende krav (artikel 19).

2.5. Forholdet til andre instrumenter

Efter artikel 59, stk. 1, træder forordningen i stedet for de konventioner mellem to eller flere medlemsstater, som angår spørgsmål, der er omfattet af forordningen.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan Finland og Sverige dog erklære, at konventionen af 6. februar 1931 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende international-privatretlige bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål (Den Nordiske Ægteskabskonvention, jf. pkt. 3.1.1.1.) helt eller delvis skal finde anvendelse i deres indbyrdes forbindelser i stedet for bestemmelserne i denne forordning. Finland og Sverige har afgivet erklæring herom.

3. Dansk ret

3.1. Forældreansvar

Forordningens bestemmelser om forældreansvar omfatter følgende sagsområder i dansk ret:

- Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.
- Værgemål.
- Anbringelse af børn uden for hjemmet.

Reglerne i dansk ret på disse tre sagsområder, af betydning for forordningen, gennemgås i det følgende.

3.1.1. Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær

Efter dansk ret behandles sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær efter forældreansvarsloven (lovbekendtgørelse nr. 1085 af 7. oktober 2014). Efter loven indgives anmodninger om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær til statsforvaltningen.

Hvis parterne ikke bliver enige om forældremyndighed eller barnets bopæl, indbringer statsforvaltningen efter anmodning sagen for retten. Statsforvaltningen kan dog træffe midlertidig afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl.

Hvis parterne ikke bliver enige om samvær, træffer statsforvaltningen afgørelse herom, herunder midlertidige afgørelser.

Statsforvaltningens afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær kan påklages til ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold (Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen).

3.1.1.1. Kompetence

Efter retsplejelovens § 448 f kan sag om forældremyndighed eller barnets bopæl behandles i Danmark i følgende situationer:

- 1) Barnet har bopæl i Danmark.
- 2) Barnet er ulovligt ført til udlandet eller tilbageholdes ulovligt i udlandet, og umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen havde barnet bopæl i Danmark.
- 3) Barnet opholder sig i Danmark og er som følge af uroligheder eller lignende fordrevet fra sit hjemland.
- 4) Barnet opholder sig i Danmark, og barnets bopæl kendes ikke.
- 5) Barnet opholder sig i Danmark, og sagen er så hastende, at en afgørelse fra myndighederne i det land, hvor barnet har bopæl, ikke kan afventes.

Nr. 2 finder ikke anvendelse, hvis

- 1) barnet har haft bopæl i udlandet i mere end et år efter, at indehaveren af forældremyndigheden har fået eller burde have fået kendskab til barnets bopæl,
- 2) der inden for dette tidsrum ikke er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet, som stadig er under behandling, og
- 3) barnet er faldet til i sine nye omgivelser.

Nr. 1 og 4 finder ikke anvendelse, hvis barnet ulovligt er ført til Danmark eller ulovligt tilbageholdes her, medmindre

- 1) barnet har haft bopæl her i mere end et år, efter at indehaveren af forældremyndigheden har fået eller burde have fået kendskab til barnets bopæl, og der ikke inden for dette tidsrum er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet, eller
- 2) en anmodning om tilbagegivelse af barnet er blevet afslået.

Disse regler kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.

Efter forældreansvarsloven finder retsplejelovens § 448 f tilsvarende anvendelse på Statsforvaltningens behandling af sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.

Reglerne i retsvirkningslovens § 448 f er fraveget ved Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (se pkt. 3.1.4.) og ved konvention af 6. februar 1931 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende internationalprivatretlige bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål, som ændret ved nordisk overenskomst af 6. februar 2001 (herefter Den Nordiske Ægteskabskonvention, jf. bekendtgørelse nr. 121 af 10. april 1954 som ændret ved bekendtgørelse nr. 34 af 28. november 2002).

Efter artikel 8 i Den Nordiske Ægteskabskonvention kan der i forbindelse med et spørgsmål om separation eller skilsmisse også træffes afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, såfremt, barnet er ægtefællernes fælles barn, og barnet har sit sædvanlige opholdssted i den stat, hvor spørgsmålet om separation eller skilsmisse behandles. Selvom barnet ikke har sit sædvanlige opholdssted i den stat, hvor spørgsmålet om separation eller skilsmisse behandles, kan der i denne stat alligevel træffes afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl samt samvær, såfremt en række betingelser er opfyldt, herunder at ægtefællerne har accepteret det. Kompetencen efter artikel 8 udøves i overensstemmelse med Haagbørnebortførelseskonventionen, særlig artikel 3 og 16 (se pkt. 3.1.5.2.).

Indbringes en sag efter artikel 8 mellem de samme parter for kompetente myndigheder i forskellige kontraherende stater, skal den myndighed, ved hvilken sagen er blevet anlagt senere, efter artikel 8 a afvise sagen til fordel for den første myndighed.

3.1.1.2. Anderkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser samt administrativt samarbejde

Betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær fra andre medlemsstater findes i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (se pkt. 3.1.4.) og Haagbørnebortførelseskonventionen (se pkt. 3.1.5.). Konventionerne indeholder også regler om administrativt samarbejde.

I relation til den nordiske ægteskabskonvention bemærkes, at det følger af artikel 22, at afgørelser, som i en af de kontraherende stater er truffet i overensstemmelse med konventionens artikel 8, skal have gyldighed i de andre stater uden særlig stadfæstelse og uden prøvelse af afgørelsens rigtighed eller myndighedens kompetence.

3.1.2. Værgemål

Sager om værgemål vedrørende børn og unge under 18 år behandles efter værgemålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1015 af 20. august 2008 med senere ændringer) og de bekendtgørelser, der er udstedt i medfør heraf, af Statsforvaltningen, hvis afgørelser kan påklages til justitsministeren (Civilstyrelsen).

Reglerne om kompetence i værgemålssager og betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om værgemål fra andre medlemsstater findes i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (se pkt. 3.1.4.). Konventionen indeholder også regler om administrativt samarbejde.

3.1.3. Anbringelse af børn uden for hjemmet

Sager om anbringelse af børn uden for hjemmet behandles efter lov om social service (serviceloven, lovbekendtgørelse nr. 1023 af 23. september 2014 med senere ændringer). Efter loven træffes afgørelser om anbringelse af et barn uden for hjemmet af kommunalbestyrelsen. Afgørelse om anbringelse uden samtykke træffes dog af børn og unge-udvalget, hvis afgørelser kan indbringes for Ankestyrelsen.

Efter lovens § 2, stk. 1, har enhver, der opholder sig lovligt i Danmark, ret til hjælp efter loven, hvilket også omfatter anbringelse af børn uden for hjemmet.

Loven indeholder ikke hjemmel til at bestemme, at en anbringelse skal gennemføres i et andet land. Loven indeholder heller ikke regler om anbringelse i Danmark af et barn, der bor i et andet land. Lovens hjemmel til at fastsætte regler herom er endnu ikke udnyttet, men påtænkes udnyttet snarrest.

Reglerne om kompetence i sager om anbringelse uden for hjemmet og betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse af anbringelsesafgørelser fra andre medlemsstater findes i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (se pkt. 3.1.4.). Konventionen indeholder også regler om administrativt samarbejde.

3.1.4. Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Efter § 1 i lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen gælder bestemmelserne i Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn (herefter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen) i Danmark.

Ved Rådets beslutning (2008/431/EF) om bemyndigelse af visse medlemsstater til i Det Europæiske Fællesskabs interesse at ratificere eller tiltræde Haagerkonventionen af 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn og om bemyndigelse af visse medlemsstater til at fremsætte en erklæring om anvendelsen af de relevante interne fællesskabsretlige regler bemyndigede Rådet medlemsstaterne til i Unionens interesse at ratificere konventionen. Dette har medlemsstaterne – med undtagelse af Italien – gjort.

Konventionen har til formål at styrke beskyttelsen af et barns person eller formue i internationale situationer, herunder sikre, at børn med tilknytning til flere lande er ligeså effektivt beskyttede som børn, der kun har tilknytning til ét land. Konventionen finder anvendelse på følgende sagsområder:

- Forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær mv.).
- Værgemål.
- Anbringelse af børn uden for hjemmet.

På disse sagsområder indeholder konventionen navnlig regler om følgende:

- Kompetence.
- Lovvalg – fastlæggelse af hvilken lov der skal anvendes ved afgørelsen af sager, der er omfattet af konventionen.
- Fastlæggelse af efter hvilken lov forældreansvar ”efter loven” skal vurderes.

- Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser (beskyttelsesforanstaltninger).
- Samarbejde mellem myndighederne i de kontraherende stater gennem centralmyndigheder mv.

Konventionen finder anvendelse på børn, der ikke er fyldt 18 år.

I artikel 4 præciseres det, at konventionen bl.a. ikke finder anvendelse på adoption, faderskab, underholdspligt samt barnets navn.

3.1.4.1. Kompetence

Udgangspunktet for konventionens regler om kompetence er, at myndighederne i den kontraherende stat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, har kompetence til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af barnets person eller formue (artikel 5).

Barnets bopæl – sædvanlige opholdssted – svarer til bopælsbegrebet i Bruxelles IIa-forordningen.

Endvidere har myndighederne i den kontraherende stat, hvor flygtningebørn mv. befinder sig, kompetencen til at træffe beskyttelsesforanstaltninger (artikel 6).

I tilfælde af ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse af et barn bevarer myndighederne i den kontraherende stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen, kompetencen. Dette gælder dog ikke, hvis barnet har fået sædvanligt opholdssted i en anden stat, og alle forældremyndighedsindehavere udtrykkeligt eller stiltiende har affundet sig med bortførelsen eller tilbageholdelsen (artikel 7).

Konventionen giver ikke parterne i en sag om beskyttelse af et barns person eller formue mulighed for at indgå aftale om kompetence, men kompetencen til at behandle en sådan sag kan i visse situationer overføres fra en kompetent myndighed i en kontraherende stat til en myndighed i en anden kontraherende stat (artikel 8 og 9).

I hastetilfælde har myndighederne i den kontraherende stat, hvor barnet befinder sig eller har formue, kompetence til at træffe alle nødvendige beskyttelsesforanstaltninger (artikel 7 og 11).

En myndighed i en kontraherende stat, der behandler en ægteskabssag (typisk en separations- eller skilsmisssag), kan i visse situationer træffe foranstaltninger til beskyttelse af ægtefællernes fælles barn, selvom barnet ikke har sædvanligt opholdssted i den pågældende stat (artikel 10). Dette forudsætter dog bl.a., at der er hjemmel hertil i national ret.

3.1.4.2. Lovvalgsregler

De kontraherende staters myndigheder anvender ved afgørelsen af sager, der er omfattet af konventionen, som udgangspunkt loven i deres egen stat (artikel 15).

3.1.4.3. Anerkendelse og fuldbyrdelse

En kontraherende stat skal anerkende foranstaltninger, der er omfattet af konventionen, og som er truffet i en anden kontraherende stat (artikel 23). En foranstaltning til beskyttelse af et barns person eller formue vil typisk være en afgørelse. Anerkendelse kan dog bl.a. afslås, hvis foranstaltningen er truffet af en myndighed, der ikke havde kompetence til at træffe foranstaltningen, foranstaltningen blev truffet, uden at barnet havde haft mulighed for at blive hørt, eller anerkendelsen åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som anmodningen rettes til, under hensyntagen til barnets bedste.

Enhver berettiget person kan i henhold til konventionens artikel 24 anmode de kompetente myndigheder i en kontraherende stat om at træffe afgørelse om anerkendelse eller ikke-ankendelse af en foranstaltning, der er truffet i en anden kontraherende stat.

En foranstaltning, der efter artikel 23 skal anerkendes, kan erklæres eksigibel i en kontraherende stat med henblik på fuldbyrdelse i den pågældende stat, medmindre de ovennævnte betingelser for at afslå at anerkende foranstaltningen er opfyldt. Fuldbyrdelsen af en eksigibel foranstaltning sker efter loven i den anmodede stat (artikel 26 og 28).

Anmodninger om, at en foranstaltning skal anerkendes eller ikke-anderkendes eller erklæres eksigibel, skal efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven indgives til fogedretten. De almindelige regler i retsplejeloven om fogedrettens sagsbehandling finder anvendelse på behandling af anmodningerne. Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven indeholder dog visse procedureregler for behandling af disse sager i relation til stedlig kompetence, kravene til anmodningerne mv. Herudover fremgår det af loven, at fogedretten kan beskikke en advokat for parterne i sager vedrørende anmodninger om eksigibilitet, hvis det ikke er muligt at behandle anmodningen på forsvarlig måde, uden at den pågældende part har advokatbistand, og parten opfylder de økonomiske betingelser mv. i retsplejelovens § 325. Hvis parten ikke opfylder betingelserne i retsplejelovens § 325, pålægger fogedretten parten at erstatte statskassen udgifterne i forbindelse med beskikkelsen.

Efter retsplejelovens § 325 kan der efter ansøgning meddeles en person, der opfylder visse økonomiske betingelser, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Endelig bemærkes, at efter § 64 i lov om social service er det kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for, at afgørelser i sociale sager, herunder om anbringelser, fuldbyrdes. Bestemmelsen giver uden retskendelse kommunen adgang til forældremyndighedsindehaverens bolig mv. for at eftersøge og medtage børn og unge for at fuldbyrde sådanne afgørelser. Politiet yder kommunen bistand hertil.

3.1.4.4. Anbringelse af børn uden for hjemmet

Konventionens artikel 33 fastsætter en særlig procedure, der skal anvendes, hvis en stat, der har kompetence i anbringelsesspørgsmålet, påtænker at anbringe et barn hos en plejefamilie eller lignende, og denne anbringelse skal iværksættes i en anden kontraherende stat. Forinden der træffes afgørelse om iværksættelse af en anbringelse i en anden kontraherende stat, skal myndigheden forelægge sagen for myndighederne i den pågældende stat. Forelæggelsen skal indeholde en rapport om barnet med en begrundelse for den påtænkte anbringelse.

Denne procedure giver modtagerstatens myndigheder mulighed for at vurdere afgørelsens hensigtsmæssighed. Hvis modtagerstatens myndigheder er indforstået med anbringelsen, får de mulighed for på forhånd at arrangere barnets ophold, herunder spørgsmål om opholdstilladelse. Proceduren giver også myndighederne mulighed for på forhånd at aftale fordelingen af de udgifter, der er forbundet med anbringelsen. Konventionen er således ikke til hinder for, at myndighederne i den stat, hvor anbringelsen skal iværksættes, betinger samtykke til anbringelsen af, at myndighederne i den stat, hvor barnet har sædvanligt opholdssted, helt eller delvist afholder udgifterne ved anbringelsen.

3.1.4.5. Administrativt samarbejde

De kontraherende stater skal udpege en centralmyndighed til at varetage de opgaver, som konventionen pålægger centralmyndighederne (artikel 29). Centralmyndighederne samarbejder indbyrdes og fremmer samarbejdet mellem de kompetente myndigheder i deres respektive stater (artikel 30).

Centralmyndighederne skal endvidere fremme mindelige aftaler om beskyttelse af et barns person eller formue, yde bistand ved opklaringen af, hvor et barn befinder sig, når der er tegn på, at barnet har behov for beskyttelse, samt modtage og videresende anmodninger mv. efter konventionen (artikel 31).

Som et led i dette administrative samarbejde indeholder konventionen regler om udveksling af oplysninger. Der må dog ikke udveksles oplysninger, hvis dette vil kunne bringe barnets person eller formue i fare eller udgøre en alvorlig trussel mod et af barnets familiemedlemmer. Udveksling af oplysninger er herudover undergivet national ret (artikel 34-37).

I artikel 38 fastslås det, at centralmyndighederne og andre offentlige myndigheder i de kontraherende stater afholder deres egne omkostninger i forbindelse med det administrative samarbejde. Dette berører dog ikke muligheden for at opkræve rimelige gebyrer for bistand. De kontraherende stater kan indgå aftaler om fordelingen af udgifter. Bestemmelsen omfatter ikke udgifter til advokat, retsafgift eller andre udgifter i forbindelse med retssager.

3.1.5. Haagerbørnebortførelseskonventionen

Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige aspekter af internationale børnebortførelser (herefter Haagerbørnebortførelseskonventionen) blev inkorporeret i dansk ret ved lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) (herefter børnebortførelsesloven – lovbekendtgørelse nr. 375 af 6. april 2010).

Konventionen har til formål at sikre umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat, hvis barnet indtil bortførelsen eller tilbageholdelsen boede i en anden kontraherende stat.

Konventionen er i kraft mellem alle medlemsstater.

3.1.5.1. Administrativt samarbejde

Hver kontraherende stat skal udpege en centralmyndighed. Centralmyndighederne skal bl.a. undersøge, hvor et bortført barn befinder sig, sikre frivillig tilbagegivelse af barnet eller tilvejebringe en forligsmæssig løsning, indlede retlige eller administrative skridt for at få barnet tilbagegivet, træffe foranstaltninger til at gennemføre og sikre en reel udøvelse af samvær samt tilvejebringe eller gøre det lettere at opnå retshjælp og anden juridisk bistand.

3.1.5.2. Tilbagegivelse af bortførte børn

Hvis et barn er blevet bortført, og hvis der, da sagen blev indledt i den kontraherende stat, hvor barnet befinder sig, er gået mindre end et år fra den dag, da bortførelsen fandt sted, skal den kompetente myndighed bestemme, at barnet straks skal tilbagegives. Selvom etårsfristen er overskredet, skal den kompetente myndighed bestemme, at barnet skal tilbagegives, medmindre barnet er faldet til i sine nye omgivelser (artikel 12).

Tilbagegivelse af barnet kan dog bl.a. nægtes, hvis der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade, hvis barnet modsætter sig tilbagegivelsen, og barnet har nået en sådan alder og modenhedsgrad, at der bør tages hensyn til barnets mening, eller hvis

tilbagegivelse af barnet ikke vil være foreneligt med grundlæggende principper (ordre public) den anmodede stat til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder (artikel 13 og 20).

Når de kompetente myndigheder i den kontraherende stat, hvortil barnet er blevet bortført, har fået meddelelse om, at der foreligger en ulovlig bortførelse, kan de ikke træffe afgørelse i en sag om forældremyndigheden mv. over barnet, før det er bestemt, at barnet ikke skal tilbagegives, medmindre en anmodning om tilbagegivelse ikke indgives inden for en rimelig tid efter modtagelsen af meddelelsen om den ulovlige bortførelse (artikel 16).

3.1.5.3. Sagsbehandling

Efter børnebortførelsesloven behandles sager, der er omfattet af konventionen, af fogedretten og som udgangspunkt efter reglerne i retsplejelovens kapitel 45, 46 og 48 a. Loven indeholder dog nogle supplerende sagsbehandlingsbestemmelser.

Fogedretten beskikker en advokat for den, der har indgivet anmodningen om tilbagegivelse af barnet. Om salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31.

Hvis der er fremsat anmodning om tilbagegivelse af et barn, kan der ikke træffes afgørelse i en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl, før anmodningen er behandlet.

Endvidere kan der ikke træffes afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl, når det af centralmyndigheden bliver oplyst, at barnet ulovligt opholder sig i Danmark, uden at der er indgivet anmodning om tilbagegivelse af barnet. Dette gælder dog ikke, hvis der har været rimelig tid til at fremsætte en sådan anmodning.

3.2. Separation og skilsmisse

Efter dansk ret behandles sager om separation og skilsmisse efter lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (herefter ægteskabsloven, lovbekendtgørelse nr. 1096 af 7. oktober 2014).

Efter ægteskabsloven skal anmodninger om separation og skilsmisse indgives til statsforvaltningen. Hvis ægtefællerne ikke bliver enige om separation eller skilsmisse og om vilkårene herfor, eller hvis statsforvaltningen finder det betænkeligt at meddele separation eller skilsmisse, indbringer statsforvaltningen sagen for domstolene.

3.2.1. *Kompetence*

Efter retsplejelovens § 448 c kan en sag om separation og skilsmisse behandles i Danmark i følgende situationer:

- 1) Sagsøgte har bopæl her.
- 2) Sagsøgeren har bopæl her og har enten boet her i de sidste to år eller tidligere har haft bopæl her.
- 3) Sagsøgeren er dansk statsborger, og det godtgøres, at han på grund af sit statsborgerskab ikke vil kunne anlægge sag i det land, hvor han har bopæl.
- 4) Begge parter er danske statsborgere, og sagsøgte modsætter sig ikke, at sagen behandles i Danmark.
- 5) Skilsmisse søges på grundlag af separation meddelt i Danmark inden for de sidste fem år.

Bopælsbegrebet i § 448 c er ”domicil”. Ved domicil forstås efter dansk ret den stat eller det territoriale retsområde, hvor en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være rent midlertidigt. Domicilbegrebet består af et objektivt og et subjektivt element. I retspraksis lægger domstolene vægt på de faktiske omstændigheder og parternes erklæringer om hensigten med og udstrækningen af ”opholdet” i et bestemt land. Dette betyder bl.a., at man kan opretholde sit domicil i Danmark, selv om man bliver udstationeret til et andet land og i den forbindelse opgiver sin bolig i Danmark. Eksempelvis har danske diplomater domicil i Danmark, selvom de i flere år er udstationeret på ambassader i andre lande. Efter dansk ret kan man kun have ét domicil. Nyt domicil kan opnås ved at tage ophold i en anden stat i den hensigt at være der varigt, eller i det mindste i den hensigt at opholdet ikke er midlertidigt. Domicil kan ophøre uden at et nyt domicil etableres. Det er således muligt at være uden domicil.

De ovennævnte regler kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat. Dette er sket ved Den Nordiske Ægteskabskonvention, jf. pkt. 3.1.1.1.

Efter konventionens artikel 7 afgøres spørgsmål om separation eller skilsmisse mellem ægtefæller, som er statsborgere og har sædvanligt opholdssted i de kontraherende stater, i en af følgende stater:

- 1) Den stat, hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted.
- 2) Den stat, hvor ægtefællerne senest samtidig har haft deres sædvanlige opholdssted, for så vidt en af dem stadig opholder sig dér.
- 3) Den stat, hvor ægtefællerne er statsborgere.
- 4) Den stat, hvor sagsøgte har sit sædvanlige opholdssted.
- 5) Den stat, hvor en af ægtefællerne, i tilfælde af fælles begæring, har sit sædvanlige opholdssted.
- 6) Den stat, hvor sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst et år umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen.
- 7) Den stat, hvor sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen og er statsborger i den pågældende stat.

Myndighederne i en kontraherende stat, hvor der er truffet afgørelse om separation, er kompetente til at meddele skilsmisse på grundlag af en sådan separation.

Indbringes et spørgsmål efter artikel 7 mellem de samme parter for kompetente myndigheder i forskellige kontraherende stater, følger det af artikel 8 a, at den myndighed, ved hvilken sagen er blevet anlagt senere, skal afvise sagen til fordel for den første myndighed.

3.2.2. Anerkendelse og fuldbyrdelse

Danmark har tiltrådt Haagerkonventionen af 1. juni 1970 om anerkendelse af skilsmisse og separation. Efter konventionen skal Danmark som udgangspunkt anerkende separationer og skilsmisser fra de lande, der har tiltrådt konventionen, hvis konventionens betingelser for anerkendelse er opfyldt.

Efter konventionens artikel 2 skal separationer og skilsmisser fra et land, der har tilsluttet sig konventionen, som udgangspunkt anerkendes i Danmark, når en af følgende betingelser var opfyldt den dag, sagen blev rejst i den stat, hvor skilsmissen eller separationen er meddelt:

- 1) Den ægtefælle, fra hvem skilsmisse eller separation søgtes, havde bopæl der.
- 2) Sagsøgeren/ansøgeren havde bopæl der, og en af følgende yderligere betingelser var opfyldt:
 - a) Sådan bopæl havde bestået i mindst et år, umiddelbart før sagen blev rejst.
 - b) Ægtefællernes sidste fælles bopæl var der.
- 3) Begge ægtefæller var statsborgere i denne stat.
- 4) Sagsøgeren/ansøgeren var statsborger i denne stat, og en af følgende yderligere betingelser var opfyldt:
 - a) Sagsøgeren/ansøgeren havde bopæl der.
 - b) Sagsøgeren/ansøgeren havde haft sin bopæl der i en sammenhængende periode på et år, som i hvert fald delvis falder inden for de sidste to år, før sagen blev rejst.
- 3) Den, der søger separation eller skilsmisse, var statsborger i denne stat, og begge de følgende yderligere betingelser var opfyldt:
 - a) Sagsøgeren/ansøgeren opholdt sig i denne stat, da sagen blev rejst, og
 - b) ægtefællernes sidste fælles bopæl var i en stat, hvis lovgivning, da sagen blev rejst, ikke gav adgang til skilsmisse.

En skilsmisse anerkendes ikke, hvis den strider mod grundlæggende danske retsprincipper (ordre public).

Konventionen er tiltrådt af følgende medlemsstater: Cypern, Estland, Finland, Italien, Luxembourg, Holland, Polen, Portugal, Slovakiet, Sverige, Storbritannien og Tjekkiet.

I praksis anvendes principperne i konventionen på skilsmisser fra stater, der ikke er omfattet af konventionen.

3.2.3. Administrativt samarbejde

Danmark deltager ikke i et formelt administrativt samarbejde om separation og skilsmisse.

4. Konsekvenser

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Det følger af Traktatens artikel 288, at en forordning er almengyldig. Den er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat. Det følger heraf, at en forordning hverken må eller skal gennemføres i national ret. En forordning kan imidlertid indeholde direkte krav til udformningen af national lovgivning eller på anden indirekte måde forudsætte ledsagende national lovgivning for at kunne fungere.

Bruxelles IIa-forordningen kan således som udgangspunkt stå alene.

Der vil dog være behov for en nærmere lovteknisk gennemgang af, hvilke lovændringer der vil være behov for med henblik på at sikre forordningens praktiske anvendelse, navnlig i forhold til processuelle regler om behandling af sager efter forordningen, herunder hvilke myndigheder der skal varetage de opgaver, der følger af forordningen, samt udpegning af en centralmyndighed. Der henvises til Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven, herunder dens ændringer af værgemålsloven, forældreansvarsloven og den sociale lovgivning.

4.2. Konsekvenser for borgere, virksomheder og myndigheder

Forordningens regler om kompetence samt om anerkendelse og fuldbyrdelse i sager om forældreansvar samt separation og skilsmisse svarer overordnet set til de gældende regler i dansk ret (navnlig i retsplejeloven) og i de internationale konventioner, som Danmark har tilsluttet sig, navnlig Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, der er i kraft mellem Danmark og de øvrige medlemsstater, undtagen Italien.

Med hensyn til sager om separation og skilsmisse vil tilvalg af forordningen betyde, at den såkaldte litispændens-regel finder anvendelse, således at der ikke samtidig kan behandles sag om separation eller skilsmisse mellem samme ægtefæller i Danmark og en anden medlemsstat. Endvidere vil kompetencen skulle vurderes ud fra ægtefællernes aktuelle bopæl og ikke deres domicil. Endelig vil tilvalg af forordningen kunne lette anderkendelsen af danske afgørelser om skilsmisse og separation i andre medlemsstater.

Dansk tilslutning til forordningen vil endvidere i et vist omfang kunne lette tilbagegivelse af børn, der er bortført fra Danmark til en anden medlemsstat. Dette skyldes, at forordningen på nogle punkter effektiviserer tilbagegivelsen efter Haagerbørnebortførelseskonventionen, f.eks. gennem et krav om, at sagen skal afgøres inden 6 uger. Afslås tilbagegivelsen, giver forordningen mulighed for, at der i barnets hidtidige bopælsland kan træffes en ny afgørelse om tilbagegivelse af barnet. Barnet, parterne og grundene til afslaget på tilbagegivelse skal inddrages i denne nye afgørelse. Til gengæld vil afgørelsen kunne fuldbyrdes i den stats, som barnet er bortført til, uden efterprøvelse.

Samtidig vil tilslutning til forordningen i et vist omfang kunne lette fuldbyrdelse af danske samværsafgørelser i andre medlemsstater, idet der efter forordningen undgås et tungt processuelt led i fuldbyrdelsen af samværsafgørelser i andre medlemsstater (eksekvatur, dvs. efterprøvelse af afgørelsen). Denne procedure kan tage lang tid, ikke mindst hvis alle appelmuligheder udnyttes, og den kan være omkostningstung, hvis der ikke er ydet fri proces. Endvidere vil efterprøvelsen i nogle sager betyde, at anmodningen om fuldbyrdelsen afvises.

Disse lettelser i bortførelses- og samværssager er nærmere beskrevet i pkt. 6.

I givet fald skal Danmark acceptere tilsvarende lettelser ved fuldbyrdelse af andre medlemsstaters samværsafgørelser i Danmark og ved tilbagegivelse af børn, der er bortført fra en anden medlemsstat til Danmark.

Det administrative samarbejde om forældreansvar, som forordningen indeholder, svarer overordnet set til samarbejdet efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen.

Forordningen har ingen betydning for virksomheder.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Et tillæg af Bruxelles IIa-forordningen vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser af offentlig betydning.

6. Særligt om reglerne i Bruxelles IIa-forordningen om anerkendelse og fuldbyrdelse af samværsafgørelser og om tilbagegivelse af bortførte børn

6.1. Indledning

Det fremgår af forordningens betragtning nr. 23, at Det Europæiske Råd i Tammersfors i sine konklusioner fastslog, at retsafgørelser truffet i familietvister burde anerkendes ”automatisk (...) i hele EU uden mellemliggende procedurer eller grunde til at nægte fuldbyrdelse”. Retsafgørelser om samvær og retsafgørelser om tilbagegivelse af et barn, der er attesteret i domsstaten i overensstemmelse med denne forordning, bør derfor anerkendes og være eksigible i alle andre medlemsstater, uden at der kræves nogen yderligere procedure.

Baggrunden for betragtningen er, at reguleringen i internationale instrumenter af anmodninger om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser almindeligvis er en toleddet størrelse:

- *Anerkendelse*

Først skal træffes afgørelse om anerkendelse af den udenlandske afgørelse. Under behandlingen af dette spørgsmål kan modparten gøre visse indsigelser gældende.

Eksempelvis indeholder Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i § 23 følgende grunde til at anfægte anerkendelse af en udenlandsk samværsafgørelse:

- Afgørelsen er truffet af en myndighed, der ikke havde international kompetence til at træffe foranstaltningen.
- Foranstaltningen blev truffet, uden at barnet havde haft mulighed for at blive hørt.
- Anerkendelse af afgørelsen vil åbenbart stride mod grundlæggende retsprincipper (ordre public) i fuldbyrdelsesstaten.
- Afgørelsen er uforenelig med en senere afgørelse truffet i en ikke-kontraherende stat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, og denne senere afgørelse opfylder betingelserne for at blive anerkendt i fuldbyrdelsesstaten.

Bortset fra den efterprøvelse, der er nødvendig efter artikel 23, må afgørelsen ikke efterprøves (artikel 27).

Bestemmelsen indebærer, at modparten ikke kan fremsætte andre indsigelser mod anerkendelse. Modparten kan således f.eks. ikke gøre gældende, at afgørelsen strider mod gældende ret i domsstaten, eller at afgørelsen ikke er til barnets bedste.

En afgørelse om efter konventionen at anerkende en udenlandsk afgørelse vil typisk kunne appelleres i fuldbyrdelsesstaten.

Behandlingen af anerkendelsesspørgsmålet kan tage tid og være omkostningsfuld, medmindre der ydes fri proces.

Der er endvidere mulighed for, at afgørelsen ikke anerkendes efter konventionen, f.eks. fordi høring af barnet opfattes anderledes i fuldbyrdelsesstaten end i domsstaten. Endvidere fortolkes ”ordre public” forskelligt i medlemsstaterne; adgangen til at nægte anerkendelse er således bredere i stater, der har en bredere tilgang til ordre public-begrebet.

Eksempel:

Efter børneloven kan et par af to kvinder i Danmark aftale, at den ene kvinde skal kunstigt befrugtes, og at den anden kvinde skal være barnets medmor med samme retsstilling, som var hun barnets far. Flytter mor med barnet til et andet land, vil en dansk samværsafgørelse, der er truffet inden flytningen, efter konventionen (artikel 23) kunne nægtes anerkendt i barnets nye bopælsstat, hvis anerkendelse af medmoderskab strider mod grundlæggende retsprincipper (ordre public) i bopælsstaten.

- *Fuldbyrdelse*

Når afgørelsen er endelig anerkendt, sendes den til fuldbyrdelse. Fuldbyrdelsen skal efter konventionen foregå på samme måde som fuldbyrdelse af tilsvarende afgørelser, der er truffet i fuldbyrdelsesstaten.

- *Afskaffelse af ”mellemliggende procedurer” (eksekvatur)*

Anerkendelsesproceduren er en ”mellemliggende procedure”, som efter forordningens betragtning nr. 23 skal afskaffes i samværssager og børnebortførelsessager.

6.2. Samvær

6.2.1. Fuldbordelse – afskaffelse af eksekvatur

Efter forordningens artikel 41 afskaffes eksekvaturproceduren om anerkendelse af udenlandske samværsafgørelse. Dette indebærer, at anmodning om fuldbordelse af en udenlandsk samværsafgørelse kan indgives direkte til fuldbordelsesmyndigheden i fuldbordelsesstaten, der skal fuldbordere den på samme måde som en national samværsafgørelse.

Anmodningen skal dog indeholde en attest om visse aspekter af behandlingen af sagen i domsstaten:

- Ved udeblivelsesdomme udstedes attesten kun, hvis det indledende processkrift i sagen var blevet forkyndt for sagsøgte i så god tid og på en sådan måde, at denne har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller det fastslås, at sagsøgte utvetydigt har accepteret retsafgørelsen.
- Attesten udstedes endvidere kun, hvis alle berørte parter har haft mulighed for at blive hørt, og hvis barnet har haft mulighed for at blive hørt, medmindre høring af barnet er fundet uhensigtsmæssig under hensyntagen til barnets alder eller modenhedsgrad.

Anmodninger om fuldbordelse af danske samværsafgørelse i de øvrige medlemsstater behandles i de øvrige medlemsstater efter reglerne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Dette indebærer den anvendelse af den anerkendelsesprocedure, der er beskrevet i pkt. 1.

Tilvælger Danmark Bruxelles IIa-forordningen, vil danske samværsafgørelser kunne fuldbordes i de andre medlemsstater uden anerkendelsesproceduren.

Som eksempel på dette kan nævnes følgende:

Efter samlivsophævelsen får moren fastsat samvær med sit barn, der bor hos faren i Danmark, der har eneforældremyndigheden over barnet. Faren mener ikke, at der skal være samvær og flytter uden varsel med barnet til Luxembourg. Moren anmoder om fuldbyrdelse af den danske samværsafgørelse i Luxembourg. Hun sender anmodningen til den danske centralmyndighed, der videresender anmodningen til centralmyndigheden i Luxembourg.

Haagerbørnebeskyttelseskonventionen (Gældende ret)	Bruxelles IIa-forordningen
Centralmyndigheden i Luxembourg sender morens anmodning til den ret i Luxembourg, der skal afgøre, om den danske samværsafgørelse kan anerkendes. Retten beder faren om bemærkninger til anmodningen. Faren protesterer mod anerkendelsen af afgørelsen. Han anfører, at barnet ikke blev hørt, inden samværsafgørelsen blev truffet, at der ikke blev foretaget en børnesagkyndig undersøgelse, og at det er bedst for barnet, at der ikke er samvær. Retten forelægger farens bemærkninger for moren, der indhenter sagsakterne fra Statsforvaltningen, der dokumenterer, at der inden afgørelsen blev afholdt en samtale med barnet, og at der blev gennemført en børnesagkyndig undersøgelse. Retten forelægger morens oplysninger for faren, der opretholder sin protest.	Inden fremsendelsen til Luxembourg har den danske centralmyndighed anmodet Statsforvaltningen om at udstede en attest om behandlingen af samværssagen. Denne attest udstedes i løbet af 3-5 dage. Centralmyndigheden i Luxembourg sender anmodningen til fogedretten i Luxembourg, der fuldbyrder afgørelsen på samme måde som en samværsafgørelse truffet i Luxembourg.

Retten træffer afgørelse og anerkender den danske samværsafgørelse. Faren appellerer afgørelsen. Appelretten fastholder afgørelsen. Anmodningen om fuldbyrdelse af samværsafgørelsen sendes til fogedretten i Luxembourg, der fuldbyrder afgørelsen på samme måde som en samværsafgørelse truffet i Luxembourg.	
---	--

Efter artikel 48 kan retterne i fuldbyrdelsesstaten fastlægge de praktiske vilkår for udøvelsen af samvær, hvis vilkårene ikke fremgår af afgørelsen, forudsat at de væsentlige elementer i afgørelsen respekteres. Bestemmelsen indebærer, at fogedretten i fuldbyrdelsesstaten f.eks. kan træffe afgørelse om, hvordan transporten af barnet i forbindelsen med samværet skal foregå, da bestemmelserne herom i samværsafgørelsen var rettet mod den situation, at barnet boede i samme stat som samværsforælderen.

6.2.2. Fortsat kompetence i barnets hidtidige bopælsland

Efter både forordningen og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen skal afgørelser om samvær træffes i barnets bopælsland.

Flytter barnet efter en samlivsophævelse til en anden stat, skal en afgørelse om samvær derfor som udgangspunkt træffes i barnets nye bopælsstat. Dette omfatter også afgørelser om ændring af en samværsafgørelse, der er truffet i barnets hidtidige bopælsstat.

Bruxelles IIa-forordningen indeholder imidlertid en særregel, der giver retterne i den stat, hvor barnet boede inden flytningen, kompetence til at ændre en afgørelse om samvær, der er truffet i

barnets hidtidige bopælsstat. Dette forudsætter dog, at samværsforælderen fortsat bor der. Kompetencen opretholdes kun i tre måneder efter flytningen.

Bestemmelsen kan bl.a. anvendes til at ændre den eksisterende samværsafgørelse, sådan at den passer til forholdene efter flytningen. Hvis samværsafgørelsen f.eks. indeholder samvær hver 2. uge fra onsdag til søndag, og samværsforælderen ikke har mulighed for at gennemføre samvær på den måde efter flytningen pga. forlænget transporttid, kan der i stedet fastsættes yderligere samvær i ferieperioderne.

6.3. Børnebortførelser

Efter Bruxelles IIa-forordningen behandles sager om børnebortførelser mellem medlemsstaterne efter Haagerbørnebortførelseskonventionen.

Forordningen indeholder dog nogle bestemmelser, der skal øge muligheden for tilbagegivelse af bortførte børn.

6.3.1. Modificeret anvendelse af Haagerbørnebortførelseskonventionen

- *Frist for afgørelse om tilbagegivelse*

Den ret, der behandler en anmodning om tilbagegivelse af et bortført barn, skal fremme sagen hurtigt under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning, og træffe afgørelse senest seks uger efter, at anmodningen er indgivet, medmindre særlige omstændigheder gør dette umuligt. Ikke-overholdelse af fristen er ikke sanktioneret.

Haagerbørnebortførelseskonventionen indeholder ikke en tilsvarende frist, men efter konventionen kan ansøgeren eller centralmyndigheden i modtagerstaten, bede den myndighed, der behandler bortførelsessagen, om en redegørelse for årsagerne til forsinkelsen, hvis den ikke har truffet afgørelse inden seks uger.

- *Afslag på tilbagegivelse under henvisning til alvorlig risiko for, at tilbagegivelse vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade mv.*

Efter Haagerbørnebortførelseskonventionens artikel 13, stk. 1, litra. b, kan tilbagegivelse af barnet afslås, hvis der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

Bruxelles IIa-forordningen modificerer dette, idet den bestemmer, at en ret ikke kan afslå at tilbagegive et barn, selv om der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade mv., hvis det godtgøres, at der er truffet passende foranstaltninger til at sikre beskyttelsen af barnet efter tilbagegivelsen.

- *Høring af den, der har anmodet om tilbagegivelse af barnet*

Efter Bruxelles IIa-forordningen må retten ikke afslå at tilbagegive et barn, medmindre den person, der har anmodet om tilbagegivelse af barnet, har haft mulighed for at blive hørt. Haagerbørnebortførelseskonventionen indeholder ikke en tilsvarende regel.

6.3.2. *Afslag på tilbagegivelse*

Bestemmer retten i den medlemsstat, som barnet ulovligt er fjernet til, efter Haagerbørnebortførelseskonventionens artikel 13, at barnet ikke skal tilbagegives, indeholder forordningen en særregel, hvorefter myndighederne i den stat, som barnet er bortført fra, bevarer kompetencen til at bestemme, at barnet skal tilbagegives.

Denne afgørelse kan fuldbyrdes i den stat, hvor barnet opholder sig, uden mellemliggende procedurer (eksekvtur) som beskrevet i pkt. 1., og uden at der kan gøres indsigelse mod anerkendelsen.

Det er dog en forudsætning herfor, at retten udsteder en attest om sin behandling af sagen. Denne attest udstedes kun, hvis barnet har haft mulighed for at blive hørt, medmindre høring af barnet er fundet uhensigtsmæssig under hensyntagen til barnets alder eller modenhedsgrad, og hvis parterne

har haft mulighed for at blive hørt. Det er endvidere en betingelse for at udstede attesten, at retten i sin afgørelse har taget hensyn til de grunde og det bevismateriale, som dannede grundlag for afgørelsen om at afvise at tilbagegive barnet, jf. artikel 13 i Haagerbørnebortførelseskonventionen.

Træffes der i den tidligere bopælsstat foranstaltninger til at sikre beskyttelsen af barnet efter dets tilbagevenden, skal attesten indeholde nærmere oplysninger herom.

Dette indebærer, at der er en dobbelt prøvelse af spørgsmålet om tilbagegivelse af barnet:

- Først i den stat, som barnet er bortført til; denne sag behandles efter Haagerbørnebortførelseskonventionen.
- Dernæst – hvis tilbagegivelse afvises – efter loven i barnets hidtidige bopælsstat.

Som eksempel på dette kan nævnes følgende:

Forældre, der bor i Danmark, har fælles forældremyndighed. De ophæver samlivet, og moren tager – uden farens samtykke – barnet med til Irland. Faren anmoder om tilbagegivelse af barnet gennem Haagerbørnebortførelseskonventionen, hvilket en irsk ret afslår under henvisning til frygt for, at barnet vil lide skade ved tilbagegivelse til Danmark. Faren kan herefter anmode en ret i Danmark om at træffe afgørelse om tilbagegivelse af barnet. Retten i Danmark skal efter forordningen høre barnet og forældrene, og retten skal også inddrage den irske begrundelse for afslaget på tilbagegivelse af barnet. Retten kan endvidere iværksætte en børnesagkyndig undersøgelse. På dette grundlag kan retten i Danmark bestemme, at barnet skal tilbagegives til Danmark, med henblik på at der i Danmark træffes endelig afgørelse om forældremyndigheden over barnet. Den danske afgørelsen om tilbagegivelse af barnet til Danmark kan efter forordningen uden videre fuldbyrdes i Irland.

Det er denne ekstra mulighed for tilbagegivelse af barnet, der er den væsentligste ”nyskabelse” ved Bruxelles IIa-forordningen i relation til børnebortførelser.

6.4. Sagsantal

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, der er centralmyndighed for internationale børnebortførelsessager mv., behandler omkring 50-60 sager om børnebortførelse årligt, hvoraf de fleste vedrører bortførelser til og fra medlemsstaterne. Centralmyndigheden modtager stort set ingen anmodninger om fuldbyrdelse af samværsafgørelser.